

Vergaderjaar 2007–2008

31 200 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2008

Nr. 143

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 14 juli 2008

De vaste commissie voor Defensie¹ heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Defensie over de brief van 29 april 2008 inzake het jaarverslag van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst over het jaar 2007 (Kamerstuk 31 200 X, nr. 118).

De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 11 juli 2008. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Van Baalen

De griffier van de commissie,
De Lange

¹ Samenstelling:

Leden: Van Bommel (SP), Van der Staaij (SGP), Poppe (SP), Van Baalen (VVD), voorzitter, Ferrier (CDA), Kortenhorst (CDA), Van Velzen (SP), Haverkamp (CDA), Blom (PvdA), onder-voorzitter, Eijssink (PvdA), Van Dam (PvdA), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Griffith (VVD), Irrgang (SP), Knops (CDA), Willemse-van der Ploeg (CDA), Jacobi (PvdA), Boekestijn (VVD), Brinkman (PVV), Voorde-wind (CU), Pechtold (D66), Van Gennip (CDA), Ten Broeke (VVD), Peters (GL) en Thieme (PvdD).

Plv. leden: Lempens (SP), Van der Vlies (SGP), Polderman (SP), Van Beek (VVD), Ormel (CDA), Jonker (CDA), De Wit (SP), De Vries (CDA), Roefs (PvdA), Wolbert (PvdA), Smeets (PvdA), Arib (PvdA), Blok (VVD), Roemer (SP), Vacature (CDA), De Nerée tot Babberich (CDA), Samsom (PvdA), Van der Burg (VVD), Wilders (PVV), Wiegman-van Meppelen Scheppink (CU), Van der Ham (D66), Omtzigt (CDA), Teeven (VVD), Vendrik (GL) en Ouwehand (PvdD).

1

Moet geconcludeerd worden dat het formatiebestand van de Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst (MIVD) te klein is voor het takenpakket aangezien wordt aangegeven dat de inspanningen rond de missie in Afghanistan ten koste gegaan zijn van andere taken? Hoeveel functies komt de MIVD te kort in relatie tot de bevindingen van de Commissie Dessens?

Mede op basis van de bevindingen van de commissie-Dessens is besloten tot een versterking van de inlichtingenketen van Defensie. Hiervoor wordt in 2008 bijna € 10 miljoen euro gereserveerd en dat bedrag loopt op tot ruim € 18 miljoen euro vanaf 2011. De versterking behelst onder meer een uitbreiding van de formatie van de MIVD. De versterking van de inlichtingenketen zal pas in 2013 zijn voltooid. Ten behoeve van de militaire operatie in Afghanistan is de capaciteit in 2007 herschikt. Hierdoor was er in 2007 minder capaciteit beschikbaar voor andere onderzoeksgebieden.

2

Op welke wijze wordt geprobeerd het aantal militaire MIVD'ers weer op het gewenste aantal te brengen?

Defensie kent voor militairen een min of meer gesloten personeelsstelsel. De personele ondervulling in specialistische functies bij Defensie is daarom van invloed op de personele vulling van de MIVD. Een structurele verhoging van de vulling van militaire functies is op korte termijn niet te verwachten. Om de ondervulling op korte termijn te adresseren heeft de MIVD diverse maatregelen getroffen, waaronder het tijdelijk werven van burgerpersoneel en het laten herinstromen van voormalige militairen met inlichtingenervaring. Hierdoor kan de ondervulling gedeeltelijk worden ondervangen. Tevens wordt bezien, conform de suggestie uit het Jaarverslag van de Inspecteur-Generaal van de Krijgsmacht van 2007, hoe personeel met inlichtingenervaring meer herkenbaar kan zijn en hoe deze ervaring beter kan worden benut.

3

Kan nader ingegaan worden op de manifestatie van extremisme en islamitisch fundamentalisme op de Balkan? Om welke landen en organisaties gaat het?

Op de Balkan doet de MIVD onderzoek naar islamitisch fundamentalisme in Bosnië-Herzegovina, Macedonië, Kosovo, Montenegro en Servië. Daarnaast heeft de MIVD aandacht voor Albanees en Servisch extreem nationalisme in Servië, Kosovo en Macedonië. De radicale islam op de Balkan kan worden gezien als een netwerk van regionaal opererende organisaties. Deze organisaties streven naar strikte toepassing van de islamitische wet- en regelgeving. Slechts een klein deel van de organisaties gebruikt daarbij geweld. De meeste richten zich op een geleidelijke vergroting van hun invloed via prediking en onderwijs.

4

Kan, na de beantwoording in april 2007 van schriftelijke Kamervragen over de radicale islam in Bosnië, meer actuele informatie worden gegeven over dit onderwerp? Doet deze problematiek zich vooral voor in Bosnië of is deze ook in sterke mate aanwezig in Kosovo? Zo ja, op welke wijze en in welke mate? Kan meer worden vermeld over de verwevenheid van Kosovaarse (politieke) leiders met dubieuze structuren, waaronder (georganiseerde) criminaliteit en (religieus) extremisme?

Er zijn in Bosnië-Herzegovina enkele radicaalislamitische gemeenschappen waarvan de afgelegen ligging de overheidscontrole bemoeilijkt. De

islamitische gevestigde orde is over het algemeen gematigd en lijkt in toenemende mate weerstand te bieden aan de aanwezigheid van deze gemeenschappen. Prominente moslims uiten vaker openlijk kritiek op de aanwezigheid en het gedrag van radicaalislamitische organisaties.

De radicale islam beperkt zich niet tot Bosnië-Herzegovina. Ook in Kosovo, Servië, Macedonië en Montenegro zijn radicaalislamitische netwerken aanwezig. Net als in Bosnië-Herzegovina houden deze netwerken zich voornamelijk bezig met de verspreiding van hun ideologische denkbeelden. In het recente verleden zijn belangrijke onderdelen van de Kosovaarse maatschappij betrokken geraakt bij georganiseerde criminaliteit. Deze betrokkenheid is onder meer te verklaren door de aanwezige clans-structuren, activiteiten van het voormalige Kosovaarse bevrijdingsleger UCK, falend staatsgezag en sociaal-economische problemen. Op dit moment is de georganiseerde misdaad in Kosovo zeer wijd verspreid. De EULEX-missie in Kosovo levert een bijdrage aan de opbouw van een goed functionerende rechtsstaat.

5

Wat was de opstelling van Nederland met betrekking tot de politieke confrontatie die zich in 2007 voordeed tussen de internationale gemeenschap en Bosnische politici?

De Nederlandse regering heeft zich uitgesproken voor het onverkort vasthouden aan de voorwaarden die gelden voor de preaccessie van Bosnië-Herzegovina, in het bijzonder de ondertekening van het Stabilisatie- en Associatieakkoord (SAO). Het ging daarbij vooral om de voltooiing van de politiehervormingen. Ook heeft de Nederlandse regering zich uitgesproken tegen etnisch gemotiveerde uitspraken van politici die daarbij de samenhang van Bosnië-Herzegovina impliciet of expliciet aan de orde stelden.

6

Wat houdt de nieuwe zelfverzekerdheid van de dominante, mono-etnische politieke partijen in Bosnië voor het streven de omvang van de EU-operatie «Althea» te verminderen?

De situatie in Bosnië is rustig. Het politieke hervormingsproces dat door het Office of the High Representative en de Peace Implementation Council wordt nagestreefd, verloopt moeizaam. De gebrekkige voortgang biedt voordelen aan de politieke partijen die sinds het einde van de oorlog in 1995 aan de macht zijn. De status quo biedt hun de beste uitgangspositie om hun invloed te consolideren. Hoewel de politieke situatie kwetsbaar is, voorziet de MIVD geen hervatting van de vijandelijkheden. Een verkleining van de EU-operatie «Althea» is daarom verantwoord.

7

Kan een actuele appreciatie worden gegeven van de huidige (machts)positie van Al Qaida in Irak en van de Sadr-militie in Irak?

De invloed van Al Qaida in Irak is sterk teruggedrongen door de oprichting van de zogeheten «Awakening Councils». Deze gewapende, lokale soennitische groeperingen, die doorgaans volgens tribale structuren zijn georganiseerd, zijn de afgelopen maanden met steun van de Verenigde Staten met succes de strijd aangegaan met Al Qaida. Veel strijders van Al Qaida hebben de afgelopen maanden hun toevlucht gezocht in het Noorden van Irak, vooral in de heterogeen samengestelde regio rondom Mosul. De Iraakse regering heeft haar inspanningen om Al Qaida daar te bestrijden verhoogd. Het is nog te vroeg om vast te stellen hoe de strijd tegen Al Qaida verder zal verlopen en of de huidige successen zullen aanhouden.

Al Qaida stuit ook op toenemend verzet vanuit de soennitische bevolking. De Iraakse regering en de Verenigde Staten streven er overigens naar om een deel van de «Awakening Councils» te integreren in het reguliere Iraakse leger en in de politie.

De centrale leiding van de beweging van Al-Sadr heeft redelijk controle over de lokale afdelingen en over de lokaal opererende milities onder de vlag van het zogeheten «Mahdi-leger». Het merendeel voert de aanwijzingen en de bevelen van de centrale leiding uit. Dat geldt onder meer voor het vorig jaar door Al-Sadr afgekondigde staakt-het-vuren, dat heeft bijgedragen tot de daling van het geweld in Irak in het laatste half jaar. Op lokaal niveau zijn er ook radicale en criminele groeperingen die de aanwijzingen van de centrale leiding vaak niet opvolgen. Zij blijven aanslagen plegen tegen de Iraakse veiligheidsinstanties en het Amerikaanse leger of voeren beschietingen uit op de internationale zone in Bagdad. Deze dissidente groeperingen lijken overigens steeds minder in staat verzet te bieden tegen het steeds beter optredende Iraakse leger.

In maart begon de Iraakse regering een offensief tegen de milities in Basra en Sadr-City in Bagdad. Dit offensief leek vooral gericht tegen de Mahdi-militie van Al-Sadr. Op 10 mei is de Iraakse regering wederom een staakt-het-vuren met de beweging van Al-Sadr overeengekomen, waarmee de regering waarschijnlijk haar gezag heeft weten te vergroten.

De beweging van Al-Sadr heeft niet deelgenomen aan de provinciale verkiezingen in 2005 en hoopt bij de voor dit najaar aangekondigde verkiezingen vooral in de zuidelijke sjiitische provincies haar machtsbasis te verbreden. Dit zou vooral ten koste gaan van de rivaliserende ISCI, de grootste sjiitische partij in de Iraakse regering. Volgens sommige waarnemers zou de beweging van Al-Sadr vooral op steun kunnen rekenen onder het armere deel van de sjiitische bevolking. Daar staat volgens anderen tegenover dat door het geweld van de Mahdi-militie in het verleden de populariteit van de Sadr-beweging is verminderd.

8

Kan nader ingegaan worden op de aanzienlijke investeringen van president Chavez in de krijgsmacht van Venezuela? Is het waar dat er bijvoorbeeld voornemens zijn om Russische onderzeeërs te verwerven?

Venezuela investeerde in 2007 verder in de krijgsmacht. Zo werden in 2007 gevechtsvliegtuigen, helikopters, geweren, luchtverdedigingssystemen en radars in gebruik genomen. Naast omvangrijke investeringen in nieuw materieel werd ook geïnvesteerd in militaire infrastructuur en de modernisering van bestaand materieel. Daarnaast werd de Nationale Reserve van extra materieel voorzien. Venezuela heeft in 2007 herhaaldelijk gemeld Russische onderzeeboten te willen aanschaffen. Tot op heden is niet bekend of hiervoor contracten zijn gesloten.

9

Kan een appreciatie worden gegeven van het groeiend militair potentieel van China? Wat kan deze groei beduiden voor de internationale ambities van China? Is dat potentieel vooral gericht op de directe omgeving (Taiwan enz.) of moeten daaruit verdergaande aspiraties worden afgeleid?

China vormde in 2007 vanuit militair perspectief geen directe bedreiging voor Nederlandse regionale belangen. Het groeiende militaire potentieel en de internationale ambities van China rechtvaardigen wel een grotere aandacht van de MIVD. De regering zal de Kamer hierover in 2009 nader informeren. Ik verwijs tevens naar de brief van de minister van Buitenlandse Zaken (kenmerk 31 200 V, nr. 140) van 1 juli 2008.

10

Om welke «oppositie­nele groepen» in Irak en Afghanistan gaat het, waarmee Iran nauwe banden onderhoudt? Betreft dit ook de Taliban? Om welke steun gaat het?

Naar wordt aangenomen streeft Iran ernaar banden te onderhouden met verschillende partijen en groeperingen in Irak. In het verleden zou in sommige gevallen onder meer financiële of logistieke ondersteuning zijn geleverd. Voor Iran zijn ook de banden met de regerende ISCI-partij van belang. Deze partij is tijdens de oorlog tussen Irak en Iran in Iran opgericht. Daarnaast zijn de banden met andere groeperingen, waaronder die van Al-Sadr, voor Iran van belang.

Voor zover deze banden vreedzaam en constructief zijn, zijn ze te verwelkomen. De Verenigde Staten hebben echter in het verleden geconstateerd dat Iran wapens levert en trainingen verzorgt aan milities en groeperingen in Irak. Door de Iraanse regering wordt dit ontkend. Onlangs spraken de Verenigde Staten over aanzienlijke wapensteun van Iran aan «special groups» in Irak, waaronder waarschijnlijk radicale en afvallige elementen binnen de Mahdi-militie van Al-Sadr.

De berichten over steun aan de Taliban vanuit bepaalde groeperingen in Iran zijn de regering bekend. ISAF heeft in Afghanistan illegale materieelkonvoeien onderschept die vermoedelijk uit Iran afkomstig zijn. Hierbij zijn wapens en munitie aangetroffen die mogelijk bestemd waren voor de Taliban. Directe betrokkenheid van de Iraanse autoriteiten bij deze leveranties is niet aangetoond. De Nederlandse regering en haar bondgenoten in ISAF zijn bezorgd over deze berichten. De regionale context is van groot belang voor de interne stabiliteit in Afghanistan. Iran levert een bijdrage aan de stabiliteit van West-Afghanistan, onder meer door middel van grote ontwikkelingsprojecten. De Nederlandse regering is van mening dat de buurlanden van Afghanistan zich dienen te onthouden van steun aan de Taliban en zich maximaal moeten inspannen om de instroom van wapens tegen te gaan.

11

Is het waar dat het aantal proeflanceringen en het aantal ballistische raketten in bezit van landen van zorg wereldwijd is toegenomen? Zo ja, met hoeveel?

Ja. Om operationele redenen worden geen aantallen genoemd.

12

In hoeverre is de hergroepering van, en de hernieuwde centraal aansturende rol van Al Qaida in de tribale gebieden van Pakistan een bedreiging voor Nederland, alsmede voor het welslagen voor de operatie in Afghanistan? Welke maatregelen bent u van plan hiertegen in internationaal en bondgenootschappelijk verband te nemen?

De beoordeling van de dreiging van Al Qaida vanuit de tribale gebieden in Pakistan voor het Nederlandse grondgebied is opgenomen in de samenvatting van het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland in de achtste voortgangsrapportage Terrorismebestrijding van 9 juni 2008 (Kamerstuk 29 754, nr. 131).

De MIVD heeft in de tribale gebieden van Pakistan geen aansturende rol van Al Qaida vastgesteld in het gewapende verzet tegen de ISAF-missie in Afghanistan. Wel worden aanslagen uitgevoerd op ISAF- en Afghaanse eenheden in Afghanistan en Pakistan. Al Qaida is onderdeel van de algehele dreiging die uitgaat van de gewapende tegenstand in Afghanistan en

daarmee tevens van de grotere dreiging tegen het welslagen van de operatie daar.

13

In hoeverre is er een verband tussen de groei van de radicalisering onder moslims in Nederland en de rekrutering van jihad-strijders in Nederland?

Het verband tussen deze twee onderwerpen is onderwerp van onderzoek dat thans in samenwerking met de AIVD wordt uitgevoerd.

14

Welke landen zijn sinds 1996 afgegleden naar het niveau van «falende staat»? Kan nader worden ingaan op het uitbuiten hiervan door terroristische organisaties? In hoeverre groeit Al Qaida in Afrika?

Falende staten zijn landen waarin het centrale gezag ontbreekt of niet langer functioneert. De volgende staten zijn op basis van deze criteria sinds 1996 toegevoegd aan de lijst met falende staten: Burkina Faso, de Centraal Afrikaanse Republiek, Guinea, Irak, Ivoorkust, Jemen, Libanon, Liberia, Myanmar, Nigeria, Noord-Korea, Oost-Timor, Pakistan, Sierra Leone en Zimbabwe. Er zijn aanwijzingen dat terroristische organisaties, waaronder Al Qaida, gebruik maken van de situatie in falende staten. De MIVD beschikt over informatie dat Al Qaida de afgelopen jaren sterker is geworden in Afrika. Het netwerk is actief op verschillende fronten in de Hoorn van Afrika en in Noord-Afrika en tracht actief nieuwe strijdtoneelen te creëren. Het netwerk zoekt daarbij aansluiting bij bestaande plaatselijke organisaties.